

Soạn bài Tấm Cám SGK Ngữ Văn lớp 10 tập 1

Hướng dẫn soạn bài Tấm Cám SGK Văn 10 trang 72

a. Bố cục: 2 phần

- Phần 1: (từ đầu đến “đẹp thế”): Về thân phận của Tấm – cô gái mồ côi và con đường đến với hạnh phúc.
- Phần 2: (từ “Vào cung vua” đến hết): Cuộc đấu tranh quyết liệt của Tấm để giành lại sự sống và hạnh phúc.

b. Tóm tắt truyện Tấm Cám

Tấm mồ côi cha từ nhỏ, nàng sống với mẹ con dì ghẻ Cám. Mẹ con Cám thường xuyên bắt Tấm làm việc vất vả. Một lần đi bắt cá, Cám chừa hết giỏ tôm cá của Tấm, trong giỏ còn mỗi con cá Bống, Tấm mang về nuôi. Mẹ con Cám thịt cá Bống. Nhà vua mở hội, mẹ con Cám bắt Tấm ở nhà nhặt thóc gạo trộn lẫn, được Bụt giúp Tấm được đi chơi hội, trên đường đi Tấm đánh rơi hài. Nhà vua nhặt được, ai đi vừa chiếc hài sẽ lấy làm vợ. Tấm đi vừa hài và trở thành hoàng hậu. Mẹ con Cám lập mưu giết Tấm, Tấm biến thành chim Vàng Anh, cây xoan đào, khung cửi, quả thị. Cuối cùng Tấm gặp lại nhà vua và sống trong cung hạnh phúc đến suốt đời.

Soạn Câu 1 trang 72 SGK Ngữ Văn 10 tập 1

- Xung đột truyện: quan hệ dì ghẻ – con chồng, giữa những người chị em cùng cha khác mẹ.
- Mâu thuẫn truyện thể hiện qua các sự việc:
  - + Chiếm yếm đồ.
  - + Con cá bống.
  - + Tấm đi xem hội – thử giày.
  - + Cái chết và sự hóa thân của Tấm (chim vàng anh, cây xoan đào, khung cửi, quả thị).
- Bản chất của xung đột:

+ Sự tranh giành quyền lợi về vật chất và tinh thần trong cuộc sống gia đình và xã hội.

+ Thói xấu xa, ích kỉ, độc ác của con người.

- Diễn biến truyện phát triển qua hai tuyến nhân vật:

+ Tuyến nhân vật phản diện - mẹ con Cám: càng ngày càng tàn nhẫn, độc ác.

+ Tuyến nhân vật chính diện – Tấm: hành động và phản ứng yếu ớt về sau càng quyết liệt và chủ động đấu tranh.

Soạn Câu 2 trang 72 sách giáo khoa Ngữ Văn lớp 10 tập 1

- Tấm trải qua 4 lần hóa thân: Tấm bị giết hóa thành chim Vàng Anh => cây xoan đào => khung cửi => quả thị, nghĩa là đều hóa thành vật.

- Bốn hình thức biến hóa này cho thấy vẻ đẹp, phẩm chất của Tấm trong sáng, bình dị đó cũng là sự chuyển biến trong ý thức đấu tranh của nhân vật.

=>Quá trình biến hóa của nhân vật là yếu tố kì ảo thể hiện sức sống mãnh liệt của Tấm, của cái thiện và của công lí.

Soạn SGK Ngữ Văn lớp 10 tập 1 Câu 3 trang 72

Đối với tác giả dân gian hành động trả thù của Tấm đối với mẹ con Cám như vậy là thích đáng, là phù hợp với những gì mà mẹ con Cám đã gây ra.

=>Phản ánh đạo lí nhân dân: ở hiền gặp lành, ác giả ác báo.

Soạn Câu 4 trang 72 SGK Ngữ Văn 10 tập 1

Bản chất mâu thuẫn và xung đột trong truyện:

- Mâu thuẫn và xung đột trong gia đình phụ quyền thời cổ đại: mâu thuẫn giữa dì ghẻ và con chồng.

- Mâu thuẫn xã hội và quyền lợi và địa vị, giữa người bị áp bức và kẻ áp bức.

=> Mâu thuẫn khái quát nhất: mâu thuẫn giữa cái thiện và cái ác.

Luyện tập Tấm Cám

Những đặc trưng của thể loại truyện cổ tích thần kì được biểu hiện trong Tấm Cám:

- Cốt truyện có sự tham gia của nhiều yếu tố thần kì: nhân vật ông Bụt, xương cá Bống và những lần biến hóa của nhân vật.
- Truyện được kết cấu theo khuôn mẫu phổ biến của truyện cổ tích thần kì: nhân vật chính phải trải qua nhiều hoạn nạn cuối cùng mới được hưởng hạnh phúc.
- Truyện phản ánh những xung đột trong xã hội thời kì đã có sự phân chia giai cấp.
- Thể hiện ước mơ của nhân dân lao động về sự công bằng, hạnh phúc gia đình.
- Truyện kết thúc có hậu thể hiện tư tưởng nhân đạo của nhân dân ta.

Soạn SGK Văn 10 bài Tấm Cám

KIẾN THỨC CƠ BẢN

Truyện cổ tích là những tác phẩm tự sự dân gian mà cốt truyện và hình tượng được hư cấu có chủ định, kể về số phận những con người bình thường trong xã hội có giai cấp, thể hiện tinh thần nhân đạo và lạc quan của nhân dân lao động.

Truyện cổ tích được chia thành ba loại: cổ tích về loài vật, cổ tích sinh hoạt và cổ tích thần kì. Truyện cổ tích thần kì phong phú nhất và chiếm số lượng nhiều nhất.

Đặc trưng của truyện cổ tích thần kì

- Sự tham gia của yếu tố thần kì là khá phổ biến (tiên, bụt, sự biến hoá thần kì, những vật có phép màu...).
- Kết cấu tương đối thống nhất: Dạng kết cấu phổ biến là nhân vật chính trải qua những phiêu lưu, hoạn nạn, thử thách, cuối cùng đạt được ý nguyện của mình.
- Nhân vật chính phần lớn là những con người bình thường.
- Mâu thuẫn, xung đột gia đình và xã hội được thể hiện dưới dạng khái quát: đấu tranh giữa cái tốt và cái xấu, giữa cái thiện và cái ác.

Tấm Cám là truyện cổ tích tiêu biểu cho loại cổ tích thần kì. Câu chuyện là cuộc đấu tranh vô cùng quyết liệt giữa cái thiện và cái ác. Mẹ con Cám tàn nhẫn và độc ác đã chiếm đoạt tất cả những gì thuộc về Tấm và hơn nữa còn muốn tiêu diệt

Tấm đến cùng. Thế nhưng bằng sức sống, sức trỗi dậy mãnh liệt, bằng ước mơ và niềm lạc quan của người lao động, Tấm đã đứng lên chiến đấu quyết liệt với cái ác và giành chiến thắng.

RÈN KĨ NĂNG

Tóm tắt cốt truyện Tấm Cám

Tấm và Cám là hai chị em cùng cha khác mẹ. Cha mẹ mất sớm, Tấm ở với dì ghẻ là mẹ của Cám. Dì ghẻ là người cay nghiệt, bắt Tấm phải làm lụng rất vất vả. Trái lại, Cám được nuông chiều. Một lần, khi đi bắt tôm tép ngoài đồng, để được thưởng chiếc yếm đỏ, Cám đã lừa Tấm, trút hết tép vào giỏ của mình. Tấm khóc, Bụt hiện lên bảo Tấm mang con bồng còn sót lại trong giỏ về nuôi ở giếng. Mẹ con Cám biết chuyện, lừa Tấm đi chăn trâu đồng xa, bắt bồng giết thịt. Mất bồng, Tấm ngồi khóc thì Bụt lại hiện ra và bảo Tấm hãy nhặt lấy xương bồng bỏ vào bốn lọ chôn ở bốn chân giường. Ít lâu sau, nhà vua mở hội. Dì ghẻ lấy gạo trộn lẫn với thóc, bắt Tấm ở nhà nhặt rồi cùng Cám đi trảy hội. Tấm ngồi khóc một mình, Bụt lại hiện ra và sai đàn chim sẻ xuống nhặt giúp, lại bảo Tấm đào các lọ chôn ở chân giường lên để có đủ mọi thứ để đi trảy hội. Trên đường trảy hội, khi phóng ngựa qua chỗ lội Tấm đánh rơi một chiếc giày mà không kịp nhặt. Nhà vua đi qua nhặt được chiếc giày xinh xắn liền ra hạ lệnh để tất cả đàn bà con gái đi xem hội ước thử, ai đi vừa thì sẽ lấy làm vợ. Tất cả không ai ngoài Tấm đi vừa chiếc giày. Tấm được rước vào cung làm vợ vua.

Ngày giỗ cha, Tấm về nhà, mẹ con Cám ghen ghét bày mưu để Tấm trèo cau rồi chặt góc, giết chết Tấm. Cám vào cung thay Tấm. Tấm chết hoá thành chim vàng anh quần quýt bên vua, Cám bắt chim làm thịt vớt lông chim ra vườn. Lông chim hoá ra hai cây xoan đào, vua thấy đẹp bèn sai mắc võng nằm chơi hóng mát hàng ngày, Cám sai chặt hai cây xoan đào làm khung cửi. Cám ngồi dệt, từ khung cửi phát ra tiếng oán trách. Cám đem đốt khung cửi, vớt tro ra xa hoàng cung. Từ đồng tro mọc lên cây thị, đến mùa thị chỉ ra một quả và được bà lão hàng nước đem về. Hàng ngày, khi bà lão đi vắng, Tấm từ trong quả thị chui ra giúp bà mọi việc trong nhà xong lại chui trở vào. Bà lão rình biết được bèn ôm choàng lấy Tấm, nhận làm con. Một hôm vua đi chơi qua, ghé vào quán nước của bà lão, nhận ra Tấm và đón nàng về cung. Thấy Tấm ngày càng xinh đẹp, Cám hỏi, Tấm lừa Cám tự đào hố rồi sai đổ nước sôi. Cám chết, Tấm đem xác làm mắm và gửi về cho dì ghẻ. Mụ dì ghẻ ăn đến khi mắm gần hết thì thấy đầu lâu con gái, mụ lẩn đùng ra chết.

Diễn biến của truyện có thể chia thành hai giai đoạn

- Từ đoạn truyện về chiếc yếm đỏ đến đoạn truyện Tấm đi xem hội phản ánh mâu thuẫn xoay quanh những quyền lợi về vật chất và tinh thần trong cuộc sống hàng ngày.
- Đoạn còn lại liên quan đến cái chết của Tấm và sự hóa thân trở đi trở lại của cô, xuất hiện những mâu thuẫn về địa vị và quyền lợi đẳng cấp (mâu thuẫn xã hội) nên tính quyết liệt của mâu thuẫn hiện rõ hơn.

Diễn biến của cốt truyện cho ta hình dung về xu hướng phát triển của hai tuyến nhân vật:

- Tuyến mẹ con Cám: càng ngày càng tỏ ra độc ác hơn, tàn nhẫn hơn.
- Tuyến nhân vật Tấm, từ những hành động và phản ứng yếu ớt, cô đã trở nên quyết liệt và chủ động hơn để đòi lại hạnh phúc đích thực của mình.

Tấm sau khi chết đã hóa thân trở đi trở lại thành: chim vàng anh - hai cây xoan đào - khung cửi - quả thị, nghĩa là đều hóa thành vật. Sự hóa thân thần kì này phản ánh một quan niệm của dân gian xưa: quan niệm đồng nhất giữa người và vật. Cả bốn hình thức biến hóa này đều cho thấy vẻ đẹp về phẩm chất của nhân vật vẫn không thay đổi: bình dị và sáng trong. Bốn lần biến hóa còn cho thấy sự biến chuyển trong ý thức đấu tranh của nhân vật.

Ví dụ: Khi là chim vàng anh, nhìn thấy Cám đang giặt áo, chim nói: "Phơi áo chồng tao, phơi lao phơi sào, chớ phơi bờ rào, rách áo chồng tao". Nhưng khi chiếc khung cửi lên lời, nó quyết liệt hơn:

*Cót ca, cốt kết
Lấy tranh chồng chị
Chị khoét mắt ra*

Có thể nói ý nghĩa chung nhất của quá trình biến hóa ấy là thể hiện sức sống mãnh liệt của Tấm. Sức sống ấy không thể bị tiêu diệt bởi bất cứ một thế lực nào. Và nó chính là nguyên nhân quan trọng nhất tạo nên chiến thắng cuối cùng của nhân vật.

Bản chất của mâu thuẫn và xung đột trong truyện Tấm Cám.

Mâu thuẫn và xung đột trong truyện cổ tích này trước hết là mâu thuẫn và xung đột trong gia đình phụ quyền thời cổ đại (mâu thuẫn dì ghẻ mâu thuẫn con chồng). Nguyên nhân bắt nguồn từ việc kế thừa tài sản và hưởng những quyền lợi vật chất của các thành viên (con cái) trong gia đình. Truyện cũng thấp thoáng xuất hiện những mâu thuẫn xã hội (về quyền lợi và địa vị) nhưng không phải là chủ đạo. ý nghĩa chung nhất của tác phẩm toát lên từ mâu thuẫn giữa cái thiện và cái ác. Đó là cuộc đấu tranh giữa người lương thiện và những kẻ bất lương.

Hành động Tấm giội nước sôi giết Cám, lấy xác làm mắm, gửi cho dì ghẻ ăn gây nhiều tranh cãi và không ít người phản đối cho rằng hành động ấy làm mất đi vẻ đẹp vẹn toàn của nhân vật Tấm. Thực ra phải hiểu rằng: trong truyền thống cảm nhận của dân gian, người ta không quan tâm đến tính chất dã man của sự việc. Theo quan niệm "ác giả ác báo" người ta chỉ chú ý đến việc cái ác bị trừng phạt như thế nào và với mức độ ra sao. Với tác giả dân gian, kết cục của mẹ con Cám như vậy là thích đáng, là phù hợp với những gì mà mẹ con mụ đã gây ra.

Những đặc trưng của thể loại truyện cổ tích thần kì được biểu hiện trong Tấm Cám:

- Cốt truyện có sự tham gia của nhiều yếu tố thần kì: nhân vật Bụt, xương cá bống và những lần biến hóa của nhân dân chính.
- Về kết cấu, truyện có dạng: nhân vật chính phải trải qua nhiều hoạn nạn cuối cùng mới được hưởng hạnh phúc. Đây là một trong những kiểu kết cấu khá phổ biến của loại truyện cổ tích thần kì.
- Truyện phản ánh những xung đột trong xã hội thời kì đã có sự phân chia giai cấp.
- Kết thúc truyện có hậu mang tính nhân đạo và lạc quan.